

PITA AELEPALE PITA-ni Pepá PENGA AELEPA Topa Mundurum Bukele

*Pita-ni Pepá Topa Mundurum Ilinga Ung-Pulu
Mare*

Pita yu-yunu yunga ung te ilinga buk-gomú 1148 molemú.

Pita-ni numanale-ni piliipa kene pepá te ui kumbi-lepa topa mundurumele kene pepá ili penga aelepa topa mundurum akuselenga pulele ilinga Pita Aelepale 3:1 molemú. “‘Ulu kaí kake tilima mindi numanu liiku mundangi.’ nimbu pepá tale i-sele topu siker.” nirim. Akiliingape “Pepá te ui kumbi-lepa topu mundurundu.” nirim bukele oliu “Pita Kumbi-Lapale” nilimulu bukele mola te-lupanje, mimi-sipu naa piliilimulu.

Pepá ilinga ung-pulele i-sipa mele: ‘Ung gólu túlima ung-bo tonjilimele yima-ni ‘Krais-nga yambuma ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili ulele kene molku konjulemele ulele kene tepu kis-sipu, topu mania mundamili.’ niku anduku telemele yimanga ungma Krais-nga yambuma-ni aimá naa piliangi! Yesos-ni “Nanga konguale tenji-pai.” nimba liipa mundurum yima-ni niku siring ungma mindi ‘Sika’ niku tondulu munduku piliangi! Aku-siku tingí ulele-ni Pulu Yili kene Auli Yesos Krais-sele molembele mele aimá piliingí. Yesos-ni ui liipa mundurum yima-ni Yesos yu mongale-ni kanuku, yu-kene anduku,

yu-ni enini ung-bo tunjurum ungma sumbi-siku
piliiring.' nimba pepá turum.

Ung te: Yesos oliunga ninjipa Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili-Yili wale pulele nirim akili 1:1,11, 2:20, 3:1-2,18 molupa, aku-mele ung te 3:15 molemú. Ung akiliinga ung-pulele buk ambulkunaliinga alsena "21. kisim bek", "21.3. Man Bilong Kisim Bek Yumi".

Ung te: Yambu mare-ni niku mele: "Yesos alsupa naa ombá." niring. Akiliinga-pe pepá ili-ni nimba mele: "Sika yu wela naa olemú, akiliinga-pe Pulu Yili-ni 'Yambu tilu kepe koleakisina naa pupili. Numanu topele tangi.' nimba taka-nimba nokupa molemáliinga Yesos wela naa olemú." nilimú (3:9).

Pita Aelepale kolomong-auli 2 kene Jut 4-18 kene ung pulele aimaa tilu-sipa mele molemú.

Ya ung-pulele pora nikem.

**Kolomong-Auli 1-3 pali Oliu
Ulu-Kaíma Mindi Tondulu
Mundupu Tepu Molamili.
Yi-Kisma-ni Mani Silimele
Ungma Aima Naa Piliipu, Liipu
Bulu Samili Ung Mare**

*1:1-2 Pita-ni Pepále Tombandu Pulu Monjupa
Turum Ungele*

¹ Na Saimon-Pita, Yesos Krais-ni "Nanga kongunale tenji-pui." nimba liipa mundurum yi te,

na yunga kongunale tinjili kendemande-yi te molupu kene ‚pepá ili topu siker‘.

Oliunga Pulu Yili, oliunga ninjipa Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili-Yi Yesos, ‚Pulu Yili-ni “Simbu.” nimba mana liipa mundurum yi-nuim, Kraisele, yu-ni uluma sumbi-sipa telemáliinga oliu ‘Sika’ nimbu tondulu mundupu piliilimulu ulu-kaiéle enini aku-siku ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili yambuma, eni pepá ili topu siker.

² Pulu Yili kene oliunga Auli Yesos-sele piliiku bi silimeláliinga elsele-ni eni aimá we kondu kolkulu teku kaí telemele mele kene, ‘Eni numanu waengu nipili táka-niku molangi.’ nilim-bele mele kene olandupa-olandupa pupili.

1:3-15 Pulu Yili-ni Oliu Makó Topa “Nanga Yambuma Molangi Wai.” Nirim Ungele ‘Aima Mania Naa Pupili.’ Niamili Ung Te

³ Pulu Yili-nga tondulale Yesos-kene pelemú, tondulu akili-ni oliu molupu konjupu Pulu Yili-nga ungma mindi piliipu liipu temulú ulupulele sirim. Tondulu talang puliele pepa, ulu-kaímanga pulele pelemú yili-ni oliu “Nanga yambuma molangi wai.” nimba walsurum yili piliipu bi silimuláliinga yunga tondulale-ni aku-sipa mele ulu-pulele sirim. ⁴ Aku-sipa molupa aku tirimeliinga yunga mélema oliu ‘Simbu.’ nimba ui nimba panjurum mele aimá tondulu puli ‚ulu, kaíma sirim. ‘Simbu.’ nimbu, nimbu panjurundu mélema simbu eni-kene pemba kene Pulu Yili yu molemú

mele ulu-pulele eni-kene pípili molku; manayambumanga numanale-ni mélema kanuku numanu monjuku aimá molku kis-siku, ulu-kis telemele uluma eni „Pulu Yili-nga yambuma, aku-siku teku molku kis naa sangi. „Aku-sili ulukísima liiku bulu siku, Pulu Yili-nga yambuma molku, molku konjai.” nimba, yu “Simbu.” nirim mele aimá tondulu puli „ulu, kaíma sirim.

⁵ Aku „tirimeliinga eni aku-siku molemele, akiliinga

eni ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili mele aku-siku kepe ulu-kaíma mindi aimá mimi-siku piliiku tondulu munduku teai.

Pe tondulu munduku ulu-kaíma tingí mele aku-siku kepe „Pulu Yili kene Yesos Krais-sele molembele mele kene nilimbele ungma kene, aimá piliiku kai teai.

⁶ Pe Pulu Yili kene Yesos Krais-sele piliiku kai telemele mele, aku-siku kepe eni-enini ulu-pulu-kísima waka lemba kene ‘Aima naa teamili.’ niku eni-enini kangiele nokuku konjuku ulu-kísima naa teai.

Pe eni-enini kangiele nokuku konjuku ulukísima naa tingí mele aku-siku kepe eni-kene bunima wendu ombá kene tondulu munduku molku táka-niku bunima miai.

Pe bunima tondulu munduku táka-niku mingí mele aku-siku kepe ‘Pulu Yili-nga yambuma molemulu.’ niku yunga ungma mindi piliiku liiku teku molai.

⁷ Pe Pulu Yili-nga yambuma molku kene yu kanupa kai piliilimú uluma tingí mele aku-siku kepe Krais-nga yambuma ‘Oliunga kandi-

anginipilima.' niku numanu tiluna pupili kapula-kapula molai.

Pe Krais-nga yambuma 'Pulu lelemú yambuma.' niku mulungí mele aku-siku kepe 'anju-yandu, aima numanu monjuku molai.

⁸ Ulu-kaí ima tondulu munduku ambolku ulu akuma eni-kene tondulu pupili mulúngi lem oliunga Auli Yesos Krais eni piliiku bi silimele mele olandupa-olandupa langi mong pulele tomba. We mania naa pumbaliinga 'aku-siku uluma teku molai,. ⁹ Akiliingga-pe 'Krais-nga, yambu te aku-sipa ulu-kaíma naa tepa molemú yambale yu mong kis lelemú yambu te sulu-tepa lelemú mélema naa kanupa, aima nondupa lelemú mélema mindi kanolemú yambu aku-sipa te molemú. Yu-ni ulu-pulu-kis ui tirim-ma 'Pulu Yili-ni, lumaye topa yunga numanu tepa kake tinjirim mele ekupu apera sipa naa piliilimú.

¹⁰ Akiliingga, nanga angmene, eni Pulu Yili-ni 'Nanga yambuma molangi wai.' nimba wal-sipa makó turumeliinga 'Aima yunga yambuma molupu mindi pamili.' niku tondulu munduku molai. Aku-siku tingí kene eni buni te-ni topa mania naa mundumba, eni yu manda munduku naa kilingí. ¹¹ 'Aku-siku teku mulungí kene, oliunga Auliele, oliunga ninjipa Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili-Yi Yesos Kraisele, yu yi nuim king molupa nokupa mindi pumba kolea akuna "Molamili. Sukundu wai." nimba numanu sipa kuna liipa nosunjumba.

¹² Akiliingga, sika na-ni niker mele eni ung-sikale piliiku 'Aima sika.' niku tondulu munduku piliiring mele ekupu we piliilimili

akiliinga-pe ‘Ung akuma kum naa siku munduku naa kelangi.’ nimbu taki-taki nimbu simbundu alsupu nimbu siker. ¹³⁻¹⁴ Oliunga Auli Yesos Krais-ni na nimba sirimeliingga ‘Na ena laye-kolte nanga kangiele sell-lku melena molupu kene, mundupu kelembu.’ nimbu piliipuliingga ‘Ekupu na sell-lku ilinga we molupu kene ‘Eni ui ung piliiring kanuma aima numanu liiku munduku molangi.’ nimbu na-ni alsupu nimbu siliu akili papu teliu.’ nimbu piliiker. ¹⁵ ‘Penga kepe, „nanga kangiele mundupu kelepu, pumbu kene eni ung nimbu siliuma kelku mimi-siku piliiku numanu liiku munduku molangi.’ nimbu eni ungma mimi-sipu nimbu siker mele tondulu mundupu nimbu simbu.

*1:16-21 Yesos-ni “Nanga Kongunale Tenji-Pai.”
Nimba Lüpa Mundurum Yima-ni Ui Pulu Yili-nга
Talang Puliele Krais-Kene Pirimele Kanuring Ung
Te*

¹⁶ Oliunga Auli Yesos Krais yu aimá tondulu pelemú mele kepe, yu penga alsupa yandu ombá mele kepe, eni nimbu sirimulu kene oliu-ni oliunga numanuna piliipa kungnjuli pelemále-ni kange-te manima tepu mimi tepu kene naa nimbu sirimulaliingga ‘Yesos ma-koleana mulurum kene wasie molupu kene,’ tondulu talang puliele yu-kene mulurum mele mongale-ni kanurumulu mele eni temani topu sirimulu. We naa nirimulu. ¹⁷ Oliu kanupu molamili mulú-kolea tondulu talang puliele pelemú koleana ung te wendu ombo kene yundu nimba mele:

“Nanga aimā numanu monjiliu kang ili. Yu na-ni numanu sipu moliu yili.” nirim kene Lapa Pulu Yili-ni ‘Yunga bili aimā ola pípili. Tondulu talang puliele yu-kene pípili.’ nirim. ¹⁸ Oliu yu-kene Pulu Yili-nga ma-pangina ola mulurumulu kene ung kanili mulú-koleana mandu urum kene oliu piliirimulu kanili.

¹⁹ Akili kanupu piliipu kene, Pulu Yili-ni “Ninjai!” nimba ung nimba sirimuma piliiku kene yandu yambuma niku siring yima-ni niku kene ‚bukna turing, mele piliipu kene ‘Aima sika niring.’ nimbu tondulu mundupu piliilimulu akiliingga yi kanumanga ungma mimi-siku piliiku kene piliiku língi lem aimā kapula. „Piliiku kene piliiku liingí kene, eni liipa tapunjumba akili i-sipa mele: Sumbulsuli kolea súmbulu tolemú kene tepi-llam pa ten-jipa nomba mulupili kolea tangulemú. „Pulu Yili-nga ungma niku muluring yi akuma eni tepi-llam mele. Penga, kolea tangumbandu kombukantupuma pali kumbulupa, tilu mindi kamu tondulu talang pupa angiliimú mele aku-sipa mele ‚Yesos yu, kombukantupu kanili mele om̄ba ‘oliunga numanuna sukundu om̄ba angili-ipili.’ niku yi kanumanga ungma isili-ui numanuna pípili mimi-siku piliiku molai. ²⁰ Eni ung auli te piliingéle i-sipa mele: Pulu Yili-ni “Ninjai!” nimba ung nimba sirimuma piliiku yandu yambuma niku siring yi kanuma-ni Pulu Yili-nga bukna turing ungma eni-enini ung-pulu te numanale-ni piliiku kene bukna naa turing. ²¹ “Pulu Yili-ni “Anju yambumandu i-siku niai.” nirim ung te piliipu i-sipu i-sipu nikimulu. I-sipa

i-sipa wendu ombá.” niring ung akumanga ung tilu kepe yima-ni eni-enini ‘Ung mare numanale-ni piliipu kene yambuma nimbu samili.’ naa niring. Mini Kake Tiliele-ni eninga numanuna sukundu molupa kene nimba sirim mele piliiku kene “Pulu Yili-nga ung te nikimulu.” niku yambuma niku siring.

2

Kolomong-Auli 2 Gólu Toku Ung-Bo Tunjuring Yima-ni Krais-nga Yambuma Niku Bemba Siring Ung Mare

¹ „Sika ui yi mare-ni Pulu Yili-ni “Ninjai!” nimba ung nimba sirimuma mindi piliiku kene yambuma sumbi-siku niku siring, akiliinga-pe mare-ni Pulu Yili-ni “Ninjai!” nimba, nimba sili ungma naa piliiku we gólu toku yambuma niku siringko. Ekupu aku-sipako eni moleme-lena yi mare-ni ‘Yesos Krais-nga ungma ung-bo tonjukumulu.’ niku, gólu toku ung-bo tunjingí. Gólu toku ung-bo tunjingí yi kanuma-ni ‘Eni tondulu munduku piliilimili mele munduku kelai. Oliu ung-bo tonjukumulu ungma ‘Sika’ niku tondulu munduku piliangi.’ niku kiyang niku oku gólu toku kundi toku „Pulu Yili-kene kapula-kapula mulungéliinga i-siku i-siku teangi.” niku, ung aimo lupa mare ung-bo tonjuku mani singí. Auliele-ni ‘Enini kolea-kísina naa pangí.’ nimba eninga nimba kulunjurum, yunga memale-ni enini alsupa yandu liirim akili kepe ‘Mólu.’ niku liiku bulu singí. Aku-siku tingéliinga eni-enini enaliingga mindili noku molku kis-singí

kupulanumele akisingí. ² „Krais-nga, yambu pulele-ni yi kanuma-ni pipili naa kolku ambuma kene anduku wapera toku tingí mele manda leku tingí. Aku-siku tingéliinga, yambu mare kanuku kene ung-sikale pelemú temani-kaiéle marake mele teku ung-taka tunjingí. ³ Ung-bo tunjuli yi kanuma-ni ‘Méle pulele liipu nosamili.’ niku kene eni-enini numanale-ni piliingí temanima gólu toku, eni temani toku siku kene “Ku-moni mélema sai.” niku eku singí. „Akiliinga-pe, aku tingí mele Pulu Yili-ni kórunga-ui piliipaliinga enini kot piliipa “Mindili nangi.” nimba, nimba panjurum. ‘Enini mindili nungí.’ nirim ung kanili mania naa purum. We nokupa molemú.

⁴ „Pulu Yili-ni yi kanuma sika mindili simba.’ nimbu tondulu mundupu piliilimuláliinga pulele i-sipa mele:’

Ui „mulú-koleana, angkella mare-ni ulu-pulu-kísima tiring kene Pulu Yili-ni enini mundupa naa kelepa, ‘Kot-enale wendu ombá kene kot teangi, ui ka-lku aimá súmbulu mululi koleana nokuku molangi.’ nimba ka-sen-ni ka sipa mindili nungí kolea-kísina liipa mundurum kanili.

⁵ Kórunga-ui muluring yambuma kepe Pulu Yili-nga ungele naa piliiku yu liiku bulu siring kene mundupa naa kilirim. ‘Enini kolangi no-ni tupili.’ nirim kanili. „Akiliinga-pe no-ni yambuma turum kene, Noa-ni ‘Yambuma sumbi-siku molangi.’ nimba yambuma mani sirim yi kanili kene yunga yambu angere yupuku-guli kene enini Pulu Yili-ni ‘No-ni naa tupili.’ nimba tepa liirimeliinga enini kapula muluring.

6 Kolea-auli Sodom kene Gomora-selenga yambuma ‘Teku kis-sikimili akiliinga kolangi.’ nimba Pulu Yili-ni kolea kanusele tepi-ni topa kalurum kene kolea kanusele tepi-kiku lirim kanili. ‘Yambuma-ni na kolea Sodom Gomora-sele topu kalurundu mele piliiku kene nanga ungma naa piliiku na liiku bulu singí yambuma kene aku-sipu buni mare simbu mele piliangi.’ nimba aku tirim.

7 „Kolea kanusele tepi-ni topa kalurum kene, Pulu Yili-ni yi sumbi-nili LLot mindi tepa liipa ‘Naa kulupili.’ nimba wendu liirim kanili. Yambuma-ni ulu aimá kísima teku wapera tuli ulu lupa-lupama tiring kene LLot yu aimá kanupa kis piliipa aimá kamele mindili kulu-rumeliinga tepa liirim. **8** (Yi numanu sumbi-nimba pili kanili Sodom molupa enamanga pali kanurum kene „Sodom-yambuma, taki-taki „Ulu mare i-siku teai! I-siku naa teai.” niring, ung-mania toku pula toku aimá ulu lupa-lupama teku kis-siring mele kanupa kene yu mini-wale mundupa numanuna aimá buni tipili mulurum.)

9 Auliele-ni „teku kis-siring yambuma kene yambu sumbi-nílima kene, sika aku-sipa mele tirim lem yu-ni yunga ungele piliiku liiku ulu-kaíma telemele yambuma-kene buni wendu olemú kene yu-ni ‘Buni naa tipili.’ nimba kapula tepa liimba mele yu-yunu piliipa, ulu sumbi-nílima naa teku, teku kis-silimele yambuma kotenale wendu ombá kene pundu tomba mele yu-yunu piliipa, ena akili wendu ombándu ekupu kepe enini mindili liipa sipa molemú. **10** Ui-we-

numanu kisele-ni waka kolemú mele piliiku kene yambu mare ambu mola yi mare kanuku 'Ulu te telkemelanje kaí.' niku piliiku, wapera toku ulu aimá kalaru mulúlima teku, 'Pulu Yili kene namba pelemú yambu-aulima kene akumanga, ung-mani te-ni oliu naa nokulemú.' niku liiku bulu siku, aku telemele yambuma méle kaluli kis pulele ola-kilia simba liingí.

Yambu kis kanuma eni molemelena anduku kara puku, eninga numanale-ni piliilimili uluma mindi anduku teku, mulú-koleana ,angkella, tondulu pulimú aulima kepe mundu-mong naa teku ung-taka tonjuku, telemele. ¹¹ Yi kanuma mania-kilia mele, tondulu te naa pelemú, angkel-lama enini olandupa, tondulu aimá pelemú, akiliingga-pe yi kanuma-ni teku kis-silimele mele angkellama-ni kepe Auliele-nga kumbi-kerina yi kanumanga ung-bulkundu ninjiku 'Aima teku kis-silimele.' naa nilimele. ¹² Akiliingga-pe méle-takara numanu naa pílma mele, aku-sipa yi kanuma numanu naa pelemú. Méle-takarama numanu liiku naa mundulimele. Ulu te tingí mele naa piliiku kene walu-siku telemele. Méle-takarama walu-siku molku, walúma walu-siku leku, yambuma molemelena walu-siku andolemele kene yambuma-ni enini toku kon-julemele aku-siku mele ,gólu toku ung-bo tun-juli, yi kanuma-ni ung ningíma mimi-siku piliiku naa niku, ungma niku kis-silimele. Aku-siku telemeláliinga méle-takarama walu-siku andolemele kene yambuma-ni enini toku kon-juku mindili liiku silimele mele enini yambuma kepe aku-siku mindili nungí.

¹³ Yi kanuma-ni yambuma teku kis-siku bunima silimeláliinga eni-enini méle kaluliele liingíndu mindili nungíko. Tanguli kepe 'langi pulele nombu no-tonduluma nomulú kene numanu simulú.' niku kene, eni ,pepá topu siker yambuma,'kene langi noku no noku, teku kalaru monjuku eninga bima teku kis-siku, teku pipili konjulemele. „Yi kanuma akusiku gólu tuli, uluma telemele akili numanu siku telemele. ¹⁴ Taki-taki ambuma kanuku mong-kenge leku 'enini-kene wasie waperanale teamili.' niku, ulu-kis akili mindi teku molemele. Krais-nga yambu mare tondulu munduku naa molemelema kundi toku "Oliu-ni telemulu mele wasie teamili." niku kene enini-kene ulupulu-kísima telemele. Enini mélema kanuku numanu monjulemele ulu akili eni-enini skull mele tiringeliinga ekupu yambumanga mélema 'liamili.' niku numanu monjuku molemele. „Pulu Yili-ni, aku telemele yima "Aima buni upili molku kis-sangi!" nimba, nimba panjurum. ¹⁵ Gólu toku kundi tolemele yi kanuma kupulanum sumbi-niliele munduku kelku enini kelep toku, „yi, Beo-málu Bellam purum kupulanum-na lumbili pulimelé. Bellam yu „Pulu Yili-ni "Ninjui!" nimba, nimba sirim ungma pilipia yambuma nimba sirim yi te mulurum akiliinga-pe, ulu-kis te tepa kis-simbáliinga kumoni méle kaluliele singí liimba akili numanu monjupaliinga ulu te sika tepa kis-sirim. ¹⁶ Kung-dongkima-ni yambu-mele ung naa nilimele akiliinga-pe tilu mindi, Bellam kelep topa ulu te tepa kis-simba tirim kene, 'mundupa

kilipili.' nimba, Bellam yu pumba kupulanumele pipi sipa, yu ung-mura sipa yambu ung nilimele mele ung te nimba Pulu Yili-ni "Ninjui!" nimba ung nimba sirimuma piliipa yambuma nimba sirim yi kanilindu "Teku kis-sikenu." nirim.

¹⁷ Yi kanuma no pikipa wendu omba kumbulimú mele enini aku-sílima. „Yambuma-ni 'no námili.' niku no pikipa wendu olemúna piliiku pulimelé kene kumbulimú-na kapula naa nolemele.„ Kupa topa pombera tolemú kene kanuku kene 'Lo tomba.' niku numanu siku nokuku molemele akiliinga-pe, popuremi-ni kupama we topa memba pulimú mele yi kanuma aku-sílima molemele. „Aku-sipa, yambuma liipa tapunjumba ung te yi kanuma-kene naa pelemú. Pulu Yili-ni, yi akumanga kolea súmbulu topa aimá pombera túlina mulungí koleale tepa mimi tirim. ¹⁸ Enini ung nilimele akuma sundupa sili-pili ungma nilimele, ung kanuma tondulu te naa pelemú ung wema. Ung pulele kara puku niku, yambuma kundi toku "Eninga ui-we-numanele pípili kangiele-ni wapera andupa topa, ulu-kísima tembandu waka kolemú uluma teangi." nilimele. Pulu Yili-ni "Naa teangi." nilimú uluma ulsukundu-yambuma-ni telemele uluma yambu mare isili mindi wendu oku Kraisnga ungele 'Sika' niku molemele yambuma 'Oliunga ungma pilangi.' niku kundi tungíndu aku telemele. ¹⁹ Teku kis-silimele yi kanuma-ni eninindu niku mele: "Oliu telemulu mele manda leku tingí kene uluma pali eninga numanale-ni pilii limili mele kapula tingí. Yambu te-ni mola ung te-ni enini naa nokumba." nilimele

akiliinga-pe eni-enini ulu kalaru molemále-ni enini tepa kis-simba ulumanga kendemande-yima molemele, ulu kalaru molemú ulu akuma-ni yi kanuma mindili sipa nokulemú. Méle teni yambu te “Kongun-kendemande tinjui.” nim lem yu méle akiliinga kongun-kendemande-yili molemú akiliinga yi kanuma aku-siku kongun-kendemande-yima molku, ‚We molemulu.’ niku piliilimili mele sika we naa molemele.‘

²⁰ Yesos Krais, oliunga Auliele, oliunga ninjipa Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Liili-Yili, yi kanuma-ni ui piliiku kene ‘Yu sika aku-sipa yili molemú.’ niku piliilimili ulele-ni ‘Ma-koleana ulu-pulu-kísímani enini pipi sipa naa ambulupili. Ulu akuma munduku kelku wendu wangí.’ nimba liipa tapunjurumelinga we kapula molemele akiliinga-pe alsuku sukundu púngi lem ulu-pulu-kísímani enini ka singí kene enini kamu aimá mindili noku molku kis-singí. Ui wendu naa wangí sika ka-lkuna mele molku, molku kis-siring akiliinga-pe alsuku sukundu púngi lem aimá kamu olandupa molku kis-singí. ²¹ ‚Aku nikereliingga, pulele i-sipa mele: Yambuma sumbi-siku mulungí kupulanumele kanuku, sukundu oku kene alsuku ulsu puring, yi kanuma-ni yambuma sumbi-siku mulungí kupulanumele ui naa kanolkemelanje kapula. Ekupu kupulanum akili kanuku kene, ‚Yesos-nga, ung-mani nimbu sirimuluma piliiku liiku kene munduku kelku liiku bulu siring lem aimá kapula mólu. ²² Aku telemele yambumanga ungeku tondulu kelú tale sika pelemú. Ung akusele-ni nimba mele:

„Te: „ ‘Owa te-ni miku topa kene anju pupa
penga kelepa yu-yunu ombo nolemú.’
„Te: „ ‘Kung te no lenjilimele kene
penga kelepa ulína pupa peke pelemú.’
nilimú *Ung-Tondulu-Kelúma 26:11*
kanuselendu niker.

3

*Kolomong-Auli 3 Yesos Sika Alsupa Ombá.
Ombá Kene Mulú-Masele Pora Nimbá, Ena Akiliingga Ung Te*

3:1-10 Auli Yesos Aima Sika Alsupa Wale Tale-Sipa Ombáliinga Ung Te

¹⁻² Nanga numanu monjiliu yambuma, pepá tokur ili eninga topu mundunjumbundu wale tale-sipu tokur. Na-ni piliipu kene pepá ili tokur mele nimbu sambu: Yesos ui mana naa upili kórunga-ui Pulu Yili-ni “Ninjai!” nimba ung nimba sirimuma piliiku yambuma niku siring yima-ni „Auliele penga ombá mele, niku siring bukna molemú ungma kepe, pe ekupu Yesos-ni “Nanga kongunale tenji-pai.” nimba liipa mundurum yima-ni Auliele oliunga ninjipa Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanum-na Wendu Lili-Yi Yesos-ni ung-manima enini nimba sirimma piliiku kene yandu yambuma niku siring ungma kepe, eni ung kanuma ui-pulu-pulu piliiring mele ‘kelku piliiku numanu liiku munduku molangi.’ nimbu pepá te ui topu sirinduko, ekupu ili kepe topu mundumbundu ung-pulu tiluele piliipu kene pepá ili tokur.

³ Ung te ui nimbú tekerale mimi-siku piliai: „Yesos ombá kene mulú-masele, pora nimbá enale nondupa wendu ombá enamanga yambu mare oku eni-enini eninga numanuna ungma piliiku ‘Aima teamili.’ niku piliingí ulu-kisima mindi tingí yambu mare eni mulungína oku ung-taka tonjuku kene ⁴ niku mele: “„Yesos, yu “Penga alsupu yandu ombú.” nimba, sika nimba panjurumye? Aku lem ekupu tena molemúye? „Oliunga, lapaliima kuluring enale-kene kepe, yandupa-yandupa ekupu enale-kene kepe, ui-pulu-pulu mélema wendu om̄ba kene lirim mele yandupa ekupu we aku-sipa lepa mindi pulimú. Ulu te-lupa wendu naa olemú.” ningí. ⁵ Akiliinga-pe yambu akuma-ni “Uluma ui-pulu-pulu wendu urum mele aimaa naa pililimulu.” niku kum-ma pipi silimele. Pulu Yili-ni nirim ungele-ni mulále wendu om̄ba, male nona wendu om̄ba lirim. ⁶ Kanu-kene penga „Pulu Yili-ni nirim ungele-ni, ui nona male wendu urum no kanili alsupa molupa ola om̄ba kene male pali panda topa, muluring mélema pali topa kunjurum. ⁷ Aku-sipa mele Pulu Yili-ni “Penga tembu.” nirim mele aimaa sika ung akili-ni temba. Pulu Yili-ni yu liiku bulu siku teku kisilimele yambumanga kot tenjipa enini “Mindili nangi.” nimbá enale wendu ombáliinga ‘Isili-ui mulú-masele we lipili.’ nilimú. ‘Kot-ena kanili wendu ombá kene mulále kene male kene tepini nupili. Isili-ui we lipili.’ nirimaliinga ekupu yunga ung nirimele-ni mulú-masele ena akili wendu ombáliinga we nokukulu molembele.

⁸ Nanga numanu monjuli yambuma, ulu

tiluele liiku apera naa sai. Auliele-ni piliipa kene,
 punie tausen tilu ena tilu mele piliipa,
 ena tiluele punie tausen tilu mele piliipa
 molemú

kanili liiku apera naa sai. ⁹ Auliele-ni , “Ombú.”
 nimba, „nimba panjurum kaniliinga yambu
 mare-ni “Wela naa okum.” niku piliilimili.
 Akiliingga-pe yambuma-ni niku piliilimili mele
 yu-ni aku-sipa nimba naa piliilimú. ‘Yambu
 mare ,ulu-pulu-kis telemeléma numanuna we
 pípili molemeláliinga, mindili noku molku kis-
 singí koleana pungéle, kapula naa temba.
 Na-ni enini kondu kolupu kene, ulu-pulu-kis
 telemeléma kanuku kis piliiku munduku kelku
 numanu topele tangi akiliingga eni molemelena
 wela naa pambu. ‘Ui numanu topele tangi
 akiliingga ui we nokupu molambu.’ nimba piliipa
 wela naa olemú.

*3:10-18 Auliele-nga Enale Wendu Ombá Kene
 Mulú-Masele Sika Pora Nimbá Akiliingga Mimi-
 Siku Molangi Ung Te (3:pali kanui)*

¹⁰ Akiliingga-pe Auliele ombá enale aimá sika
 wendu ombá. ‘Wa nuli yi te ombá.’ niku nokuku
 naa molangi liipa sinjipa olemú mele aku-sipa
 wendu ombá. Ombá kene mulále tepi ung
 nilimú mele sukuraka nimba pora nimba, Pulu
 Yili-ni méle kelúma-ni mana lelemú méle tirim-
 ma ,pali, tepi-ni nomba pora simba. Penga male
 kene mana lelemú mélema kene pora nimbáko.

¹¹⁻¹² ‘Méle kanuma pali aku-sipa pora nimbá.’
 niku piliiku kene ekupu eni nambulka yambu
 mele mulungí kene kapulaye? Eni ‘Pulu Yili-nga
 enale ombá.’ niku nokuku molku kene ‘Aima

wela upili.' niku ulu-pulu kaíma kene, 'Pulu Yili-nga yambuma mendepulu molamili.' niku yu-ni ulu kake tilima nimba kanolemú uluma kene, teku molai. Pulu Yili-nga enale wendu ombá kene tepi-ni mulále nomba pora sipa, tepi aimá kundúlina Pulu Yili-ni méle kelúma-ni mana lelemú méle tirim-ma ,pali, no au talomba.

¹³ 'Sika aku-sipa ulele wendu ombá, akiliinga-pe oliu-ni piliipu kene Pulu Yili-ni ,oliunga, "Mulú kona te kene ma kona te kene tenjimbú. Kanuna ulu sumbi-nílima mendepulu pemba." nimba, nimba panjurum. Mulú-ma kona kanusele 'wendu ombá.' nimbu oliu numanu sipu nokupu molemulu.

¹⁴ Akiliinga, nanga numanu monjuliú yambuma, 'Aku-sipa uluma wendu ombá.' niku numanu siku nokuku molemeláliinga 'Yu-ni ombo na kanomba kene, na aimá numanu kake tipili, mong pemba ulu te aimá naa pípili, yu-kene wasie aimá kapula-kapula molambili, aimá aku-sipu molambu ombo kanupili.' niku eni-lupa-lupa aku-siku molku yu nokuku molai. ¹⁵ Oliunga Auliele wela naa ombo tákanimba molemú kaniliinga pulele eni piliiku molai. Yambuma tepa liipa, 'Mindili nolkemela kupulanum-na wendu oku, yu-kene wasie molku kunjingí kupulanum-na pangí.' nimba tákanimba nokupa molemú kaniili piliiku molai. Oliunga numanu monjulemulu angin Poll Pulu Yili-ni piliipa kungnjuli sirimeliinga na-ni ya niker mele yu-ni aku-sipa pepá topa sirimko. ¹⁶ Yu-ni koleamanga pali pepá topa sirim aku-manga pali na-ni ya pepá topu , 'Auliele alsupa

ombá.’, niker mele tilu-sipa mindi nirim. Sika yunga pepána ung tolemúmanga pulu mare pili-imulúndu mindili silimulu, ung kanuma yambu piliipa kungnjuli naa pepa, tondulu munduku naa piliilimili yambuma-ni lawa teku ung-bo tonjilimele, yambu kanuma-ni Pulu Yili-nga bukna molemú ung mare kepe yambuma lawa teku ung-bo tonjilimele. Aku telemeláliinga ‚Pulu Yili-nga kot-enale wendu ombá kene, mindili auli-teku nungí kupulanumele eni-enini akisilimele.

¹⁷ Akiliinga, aima nanga pulu lelemú yambuma, ‚yi kanuma-ni penga eni kundi tungí, ulu aku-sipama wendu ombá mele ui piliiku molemeláliinga mimi-siku piliiku kongnjuku molai. ‚Pulu Yili-ni “Ulu mare i-siku teai! I-siku naa teai!” nilimú, ung-manima naa piliiku, toku pula toku gólu tuli yima-ni oliu kundi toku mani singíndu lawa teku ungma niku singí kene piliipuliingga tondulu mundupu piliipu molemulu mele mundupu kelemulú. Akili mania pumba.’ niku mimi-siku piliiku molai.

¹⁸ Yesos Krais oliunga Auliele, oliunga ninjipa Tepa Liipa, Mindili Nolkumula Kupulanuma Wendu Liili-Yili, ‚Yu-ni oliu we kondu kolupa tepa konjulimú mele piliipu molemulu akili olandupa-olandupa aku-sipu piliipu molamili.’ niku molku, yu-ni telemú mele kene yu molemú mele kene olandupa-olandupa tondulu munduku mimi-siku piliiku molai.

Bi aima ola pelemú yilinga bili
ekupu kepe penga-penga taki-taki kepe
yambuma-ni paka tonjuku molangi.

PITA AELEPALE 3:18

xx

PITA AELEPALE 3:18

Aku-sipa sika tipili.

„Aku manda niker.“

**PULU YILI-NGA UNG KONALE
The New Testament in the Mara-Gomu dialect of the
Bo-Ung Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Bo-Ung (Mara-Gomu)
long Niugini**

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bo-Ung (Mara-Gomu) (Bo-Ung)

Dialect: Mara-Gomu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0847fea8-9710-5ee4-aeee-ab1d0724af7d